

מה לאי חושן

יוצא לאור ע"י מכון אבני חושן

חידושי ושיעורי מורינו
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א
אב"ד אבני חושן – מאנסי

פרשת ויצא | תשפ"ב

מוקדש לרפואת מרן שמואל בן שרה פערל

י

עניני הפרשה

פנינים יקרים

פנינים יקרים

קרוב להקב"ה, וכן הדבר הוא להפך ח"ו, שכשהאדם מרוחק מהקב"ה, הרי נעשה ונהיה לבעל גאוה.

ופעם אחת כשהלך עם אחד מתלמידיו לטויל באוויר הצח לצורך בריאות גופו, והלכו תחת הליי"ט שהיה מאיר לרחוב העיר, נענה החזון איש לתלמידו והראה לו, האיך שכלל שמתקרבים יותר לאור כך נהיה צלו של האדם יותר קטן, וכשמתרחקים מהאור נעשה הצל יותר גדול. והמשיך ואמר לו שכן הוא הדבר לגבי השי"ת ועבודתו, שכשמתקרבים לאור הגדול שהוא הקב"ה, נעשה האדם לשפל בעיניו, אכן כשמתרחק מאור ה', נעשה הוא לגדול בעיניו ולבעל גאוה.

וזה הרמז בקרא, דאם 'ש' ה' במקום הזה, ומרגיש האדם קרבת אלוקים, אזי 'אנכי לא ידעתי', שאינו מרגיש בנפשו שהוא אנוכי ויש לו יישות אלא שנחשב לכולם בעיניו, אמנם לעומת זה כשאין השי"ת במקום ההיא, אזי מתנהג האדם באנוכיות ובגאות.

מאמר האמרי חיים ברגשי הענוהו שיש בכותל המערבי

וכעין הדבר הוא מאמרו בקודש של הרה"ק האמרי חיים מוילניץ זי"ע, שכשאדם הולך לכותל המערבי הרי הוא מרגיש בעצמו רגשי ענוהו ואינו מרגיש את עצמו לכולם, ואמר בזה רמז שכות"ל ר"ת 'נפשי כעפר לכל ת'היה, וכל זאת מכיון שיש שם השראת השכינה, והיכן שיש השראת השכינה מרגיש האדם את עצמו לכולם ומתנהג בענוה כדבעי למיהו.

האי מאן דיהיר אפילו אינשי ביתיה לא מיקבל

ואדאתן להכי שהקרוב להקב"ה הרי התנהגותו עם סובביו הוא בענוהו, יתפרש בזה מאמרם ז"ל במס' בבא בתרא (צ"ח). 'אמר רב מרי, האי מאן דיהיר (בעל גאוה), אפילו אינשי ביתיה לא מיקבל, שנא' גבר יהיר ולא ינוה, מאי ולא ינוה בנוה שלו'. והיינו שבעל גאוה גם בביתו שלו עצמו הוא לא מתקבל.

אלוקיך דורש אתה תמיד עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, מפרש שם רש"י במעלת ארץ הקודש, ח"ל: 'אשר ה' אלוקיך דרש אתה', והלא אף כל הארצות הוא דורש, שנאמר... אלא כביכול אינו דורש אלא אותה, ועל ידי אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה'.

וכן הוא ברמב"ן שם בעניין: 'ויש בו סוד עמוק, כי הארץ הזאת נדרשת בכל והיא הכל, וכל הארצות מתפרנסות ממנה באמת', והיינו שמעלתה של ארץ ישראל היא רבה כל כך, שהקב"ה משפיע את כל השפע לארץ ישראל דייקא, וכל הארצות שבחוץ לארץ מתברכות כולם על ידי ארץ ישראל.

והנה עתה כאן כשיעקב אבינו מתחיל לצאת לגלות, והרי זה גם סימן לבניו שגם המה עתידין לצאת לגלות, ואמר לו כאן הקב"ה בענין ארץ ישראל 'הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך' שיתנה למתנה לו ולבניו. ומוסיף הקב"ה ומבטיחו נאמנה, שאפילו גם בעת אשר יצאו כלל ישראל לגלות, עם כל זה תישאר המתנה של ארץ ישראל, ואומר הכתוב, שהמתנה תישאר להם תמיד על ידי שיקויים - 'ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך', שתמיד יתברכו כל הארצות וכל משפחות האדמה, בך דייקא, על ידי ארץ ישראל, ואף בזמן שאין יהיו ישראל שרויין על אדמתן כי ישוה בגלויות, מכל מקום תמיד תישאר המתנה של ארץ ישראל, שרב כוחה וקדושתה של ארץ ישראל שהיא נשפעת בראשונה, ומינה יתברכו כל הארצות כולם.

כשיש קרבת אלוקים אין שייך אנוכי

והפסוק ממשיך אחר כך ואומר (כאן כ"ח ט"ו) 'וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי'.

והנראה לומר בזה, על פי מה דמתאמרא משמיה דמרן החזון איש זי"ע, שאמר בקדשו, שכל כמה שהאדם מתנהג יותר בענוהו, זה לעומת זה כן הוא יותר

ענין הגלות ביעקב אבינו

בתורתנו הקדושה בעת דיבור הקב"ה אל יעקב אבינו בעת שנתו וחלומו בבית א-ל, אומר הכתוב את הברכה וההבטחה שהבטיח הקב"ה ליעקב אבינו, ונאמר שם (בראשית כ"ח י"ג י"ד) 'והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלוקי אברהם אביך ואלוקי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך. והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך'. והיינו שהשי"ת אומר לו כאן ההבטחה שיתן את ארץ ישראל לו ולבניו, וגם מוסיף לו שירבה את זרעו כעפר הארץ, ומסיים הכתוב 'ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך'.

והנראה בזה, דהנה יעקב אבינו יוצא עתה ממקומו, והוצרך ללכת לגלות למקום רחוק לארץ נכריה, והרי הוא מלא בחששות לגבי העתיד, וכמו שאמר אחר כך (כאן כ"ח) 'אם יהיה אלוקים עמדי וגו'. וכן גם אחר כך כשכבר הגיע ללבן לא שקט ולא נח, והוצרך לעבוד תחתיו ארבע עשרה שנים, ורמה אותו לבן עשרת מונים במשכורתו, וגם אחרי כן כשברח משם אירע לו את כל העניין עם עשיו אחיו, וכן בהמשך הימים ידע צער ומכאוב עד שגם הוצרך לגלות למצריים. והרי כל זה היה מקשה אחת של שנות גלות שלא שקט ולא נח במקומו.

מעשה אבות סימן לבנים

ונוכל לומר, שכל השנים הללו המה היו בכלל 'מעשה אבות סימן לבנים', להעת שכלל ישראל יצאו לגלות ויהיו תחת שלטון אומות העולם, וידעו אז צער ומכאוב ה", ויעקב אבינו הכין במעשיו לצאצאיו את הדרך, שיתחזקו באמונה שלימה בבורא כל עולמים במשך כל שנות הגלות הקשים, ויבטחו בהשי"ת ששומר עליהם ומגן בעדם, והוא עמם בכל אשר להם.

מעלת ארץ ישראל אף בגלות

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת ואתחנן בעניין ארץ ישראל ומעלתה (דברים י"א י"ב) 'ארץ אשר ה'

וזאת כדברינו זה, דהרי חז"ל אמרו במסכת סוטה (י"ז ע"א) **'דריש רבי עקיבא, איש ואשה זכו שכינה ביניהן'**, והיינו שבעת שיש שלום בית בין איש לאשתו, זוכים המה להשראת השכינה.

והרי כשיש שם השכינה, אי אפשר לאדם להיות בגאות, כי הקרוב להקב"ה ולשכינה הק' מתנהג בענווה. **אמנם אם הוא בעל גאווה, הרי זה סימן שאין בביתו השראת השכינה וזה ראייה שאין לו שלום בית,** כי אם היה שמה בביתו שלום בית, הרי היו זוכים להשראת השכינה, ולא היה יכול האיש להיות בגאות כשיש שם קרבת אלוקים והשראת השכינה, כי הם אינם הולכים בהדי הדדי. **אלא על כרחך שאם האדם בעל גאווה ומתנהג בגאות ובהתנשאות, הרי זה הסימן שאפילו אאנשי ביתו וכפירוש רש"י שהיינו אשתו, לא מתקבל ואין לו שלום בביתו.**

הלשון 'על כן' שנאמר בלוי

בהמשך מקראי הקודש בעת לידת השבטי י-ה, אומר הכתוב בעת שנולד לוי (כאן כ"ט ל"ד) **'ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוח אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי'**.

וברש"י בד"ה **'על כן: כל מי שנאמר בו 'על כן' מרבה באוכלוסין, חוץ מלוי שהארון היה מכלה בהם. והיינו, שבקריאת שמותיהם של רוב השבטים נאמר 'ותקרא שמו' בלבד, חוץ משלושה (לוי יהודה ודן) שנאמר בהם 'על כן קראה שמה', ומפרש רש"י, שהלשון 'על כן' הוא סימן לדבר שהיה השבט היא מרובה אוכלוסין וקהל רב, חוץ משבט לוי שאף על פי שנאמר בו 'על כן', הוא היה הקטן שבשבטים (הן במפקד בני ישראל בשנה השנית לצאתם ממצרים, וכן במפקד בערבות מואב, ולעומתו שבט יהודה ודן היו שם הגדולים ביותר), וזאת כי הארון היה מכלה בשבט לוי שהיו מנושאי הארון, מכיוון שהיה בהם שנענשו ומתו כשלא נזהרו לשמור קדושתו כראוי.**

(ובביאור דברי רש"י יש לתמוה קצת, שמשמע לכאורה בדבריו שבאמת היו רבים המה, אלא שנתמעטו בעבור שמתו בעת שהיו נושאי הארון. וזה אינו, שהרי גם כשנמו אותם עוד בטרם שהיו מנושאי הארון, גם כן היו שבט לוי מהמועטים.

אלא אפשר לומר ככוונת רש"י, דהקב"ה מסבב כל הסיבות סיבב בהן מעיקרא שלא יהיו קהל רב, שלא ימותו הרבה מהן, ומכיוון שהיו מועטים נזהרו יותר, ודו"ק).

'על כן' ריבוי באיכות

אכן יש לתמוה כאן, שאם היה שבט לוי אוכלוסייה

מועטים, אם כן מה טעם נאמר בהם **'על כן'** כאומר שיש בהם קהל רב כאחד השבטים הגדולים, וזהו דבר שבאמת לא היה כך.

והנראה לומר, שאכן **בכמות** של אנשים היו שבט לוי קהל מעט, אך זהו בכמות דדיקא, אמנם **באיכות** הרי שהיה מעלתן רבה וגדולה מכל שאר השבטים, והיה בהם עילוי וגדולה באיכות, שהרי הם לא היו במעשה העגל, והמה זכו לשרת הקודש במשכן וגם להיות מנושאי הארון ועוד, וכיון שכן, ודאי שייך בהם הלשון **'על כן'** שהיו מרובין ביותר, והיינו ריבוי גדול באיכות. (ועיי' ביפה תואר כאן שמפרש הלשון **'על כן'** שזהו מלשון **'עילוי וחשיבות'**, וזה מכוון מאד לדברינו).

מיום שברא הקב"ה עולמו לא היה אדם שהודה לו עד לאה

והפסוק ממשיך אחר כך ואומר בעניין לידת יהודה (כאן כ"ט ל"ה) **'ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדת'**.

ובברכות (ד' ע"ב) **'ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא, עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר הפעם אודה את ה''**. ומפליא רבי שמעון בן יוחאי ביותר את ההודאה שהודתה לאה אמנו להקב"ה על לידת בנה יהודה, ושלא היה אדם שהודה להקב"ה לפני שהודתה לאה.

ובפשטות הרי הדבר צריך ביאור, וכי לאה הייתה הראשונה שהודתה להקב"ה, הרי היו עוד לפנייה שהודו להש"ת, וכמו **מלכי צדק מלך שלם** (שהיה שם בן נח) שהודה להקב"ה ואמר (כאן י"ד כ') **'וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך וגו'**. וכן גם רואים **באליעזר עבד אברהם** שהודה בפיו להש"ת בעת שראה שמצא במהרה את זיווגו של יצחק ואמר (כאן כ"ד כ"ז) **'ויאמר ברוך ה' אלוקי אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדני'**. הרי שלא הייתה לאה הראשונה ששבחה והודתה להש"ת, ומה כוונת דברי הרשב"י שלאה הייתה הראשונה בזה.

לאה הייתה השנואה וע"י הולדת הבנים קיוותה להוריד את השנואה

והנראה לומר בזה, שהנה חזינן כאן בפסוקי התורה שלאה אמנו הרגישה בנפשה שהיא שנואה לעומת רחל, וכמו שאומר הכתוב בהדיא (כאן כ"ט ל"א) **'וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה'**, והרי היא השתוקקה ביותר שלא תהא שנואה, ובעבור כך ממשיך הכתוב ואומר, שנעתר לה הקב"ה שכבר לא תהיה עקרה

(שמזה שכי' ויפתח את רחמה' משמע דבאמת היתה גם לאה עקרה מקודם כמו רחל ושאר אמהות) ובכך לא תהיה שנואה בעיני יעקב אבינו.

ואכן לאה עצמה, בעת שנולד לה כל בן ובן, קרא את בן הנולד לה על שם שלא תהיה עוד שנואה, וכמו שמוזבא בכתוב שאמרה לגבי **ראובן** בכורה (פסוק ל"ב) **'ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעיני כי עתה יאהבני אישי'**. וקראה לבן הנולד ראובן, שנתן לי ה' הבן הזה בעבור שראה בעיני ששנואה אנוכי, ומעתה כבר לא אהיה עוד שנואה.

וכן הוכפל הדבר בלידת **שמעון** (פסוק ל"ג) **'ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה ותקרא שמו שמעון'**. שאמרה לאה, ששמע ה' שהיא שנואה, ונתן לה את הבן הנולד שכבר לא תהיה שנואה. וכלשון **הספורנו** כאן: **כי שנואה אנכי. ותמורת השנאה... נתן לי גם את זה.**

ובשלישיה כשנולד לוי גם כן היה הדבר, וכהמשך הכתוב (פסוק ל"ד) **'ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוח אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי'**. שסברה שעתה כשנולד לוי ודאי כבר לא אהיה שנואה, ובעבור כך נתנה לבן הנולד השם לוי שילווח אישי אלי וכבר לא אהיה שנואה.

התעלות לאה מעל רגשותיה שנתן לה הקב"ה בן במתנת חנם

והנה עתה כשנולד לה בנה הרביעי - בן יותר מחלקה, ועדיין היה חזק אצלה רצונה העז שלא תהיה שנואה, הרי שוב הייתה יכולה גם **בבן הזה לומר, שנתן לה הקב"ה הבן בעבור שלא תהא שנואה, ונתן לה הקב"ה בן יותר מחלקה גם בכדי שלא תהיה כבר שנואה. אך היא נתעלה במסירות רבה ועצומה מעל רגשיה ורצונותיה, והודתה להקב"ה באמת ובתמים שנתן לה הבן היא יותר מחלקה, והודאה שלה הייתה בתמימות בלי שום חשבונות, ולא חשבה בדעתה שנתן לה הש"ת הבן ההיא בעבור כוונה זו שלא תהא שנואה, אלא שנתן לה הקב"ה מתנה באמת שלא הגיע לה כלל וכלל, ומסירות רב ועצום היה במחשבת הודאה זו.**

ועילוי עצום שכזה מעל רגשיה שבלב שפעמו בקרבה, היה נחשב עד למאוד בעיני הקב"ה, ובעבור כך שבחה ביותר רבי שמעון בר יוחאי, שבאמת ויתכן שכבר היה בעולם מי שהודה להקב"ה, **אמנם הודאה רבתית שכזה ובהקרבת רגשי הלב שכאלו ומתוך פנימיות ולב שלם שכזה, עדיין לא היה מי שהודה כן, וזו היא מעלתה הרבה והעצומה של לאה אמנו.**

המפעיל בשבת כלי הפועל על ידי כח העלעקטריי, איזהו איסור הוא עובר בזה, והאם זהו איסור דאורייתא או דרבנן

שיטת החזון איש שהפעלת כלי הפועל על ידי עלעקטריי הרי זה איסור דאורייתא

יש נידון רבתי בפוסקים לגבי איסור עלעקטריי בשבת, שבעת שמפעיל האדם כל כלי העלעקטריי בשבת, האם יש איסור בדבר, ואם יש איזה איסור יש.

שיטת החזון איש - שיש בזה איסור דאורייתא של בונה. שמכיון שכח העלעקטריי נפעל וקורה על ידי הצטרפות של שני דברים, שכאשר נוגעים שני החוטי העלעקטריי זה בזה נפעל העלעקטריי בזה הדבר, וכלשונו שזהו נעשה ע"י 'הרכב הפרקים זה עם זה', אם כן יש בזה משום בונה.

וסבר החזון איש, שהיכן שמצרף האדם שני דברים, ויוצא ונפעל מהו איזהו מציאות של דבר מסוים הרי זה נקרא בונה, ואין נפקותא אם בונה האדם בניין רגיל וממשי, או בניין של צירוף חוטי העלעקטריי שנעשה בזה כח עלעקטריי חדש, ואפילו שאין זה ממש בונה הנראה לעיניים כמו בניין רגיל, ולכן סבר סבר החזון איש שבהפעלת כלי העלעקטריי בשבת הרי זה אסור באיסור דאורייתא של בונה.

שיטת הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך שיש בזה איסור דרבנן

אמנם הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך - הוציא חיבור שלם עם בירור להלכה בעניין, וחולק וסובר שאין בזה איסור דאורייתא של בונה, אלא רק איסור דרבנן של מוליד, מכיון שהדבר ההיא רק מוליד כח העלעקטריי ואינו בונה אותו.

והיה לו בזה חילופי אגרות עם החזון איש, וטען הגרש"ז להחזון איש באחד מהמכתבים, שאי אפשר לומר שיש בזה משום בונה, משום "דלא חשיב מלאכת בונה אלא אם כן הבניין יכול על כל פנים להתקיים מאליו, מה שאין כן אם צריכים כל הזמן לאחוז בו אין זה חשיב בונה", שמכיוון שצריך כל העת לייצר את החשמל - העלעקטריי, אם כן אין זה נקרא בונה, אלא שיש בזה רק איסור דרבנן.

ומחלוקת זו שייך בכל פעם שמפעיל האדם מכונה וכלי העלעקטריי בשבת, שלפי החזון איש הרי זה אסור באיסור דאורייתא של בונה, אמנם לפי הגרש"ז יש בזה רק איסור דרבנן.

נפקא מינה למעשה באמירה לנכרי

וחובה לציין, שודאי לדידן אין שום נפקותא בדבר אם זה איסור דרבנן או דאורייתא, כי בין כך ובין כך אנו מצווים לשמור על חוקי התורה ומצוותיה, גם איסור דאורייתא וכן גם איסור דרבנן. אלא שיהיה נפקא מינה באופנים שהתירו חז"ל לומר לנכרי לעשות מלאכה דרבנן, שיהיה קיל בזה לפי הגרש"ז וכדלהלן.

ונקוט לדוגמא בדבר ששכיח רבות, באמירה לנכרי בשבת שידליק הערקאנדישא"ן, דהרי בהערקאנדישא"ן יש בזה שני איסורים:

א. עניין האיסור הרגיל של איסור הפעלת כלי העלעקטריי"ק, התליין במחלוקת החזון איש והגרש"ז שהבאנו למעלה.

ב. איסור בישול של הגע"ז בתוככי הערקאנדישא"ן, דהרי הערקאנדישא"ן פעילותו היא, שמתבשל גע"ז - jazz בתוכו, ועל ידי הבישול הרי הוא מושך את האויר החם ופולט אויר קר. ויש בזה חשש אמיתי של 'בישול אחר בישול'. ובמגן אברהם (או"ח סימן ש"ח) מחמיר להלכה בבישול אחר בישול בלח שנצטנן לגמרי, וסובר שאיסורו היא מדאורייתא.

אמנם יש ראשונים הסוברים בבישול אחר בישול בדבר לח שנצטנן, שאין בזה איסור בישול מן התורה, אלא רק איסור דרבנן.

והנה, הכלל לגבי אמירה לנכרי שמתור לומר לו שיעשה איסור דרבנן לצורך שבת, וגם עוד כלל יש בו שהיכן שיש מחלוקת בדבר נקטינן כהמיקל לגבי אמירה לנכרי.

אם כן, הרי שמתור לומר לנכרי להדליק הערקאנדישא"ן היכן שיש חוס מעיק, שאנו סומכים על שני הקולות הללו:

שלגבי האיסור הראשון של הפעלת העלעקטריי, נקטינן כהמיקל שהוא הגרש"ז הסובר שזה רק איסור דרבנן, וכן לגבי איסור בישול אחר בישול נקטינן כהראשונים הסוברים שזה רק איסור דרבנן. ובשניהם אנו אומרים שמכיוון שזה רק איסור דרבנן, הרי זה מותר באמירה לנכרי וכדאמרן, ולכך מותר לומר לנכרי בשבת שידליק את הערקאנדישא"ן. וכך נוקט המנחת יצחק להלכה שמתור לומר לנכרי שידליק את הערקאנדישא"ן בשבת.

אי אפשר בסתם להקל ולומר אני סובר כמו השיטה המקילת

אמנם וודאי שכל ההתר הוא רק באמירה

לנכרי, ואסור לו לאיש הישראלי שידליק את הערקאנדישא"ן בעצמו, שהרי יש בזה שני איסורי דאורייתא וכמו שהבאנו.

ואי אפשר לאדם להקל ולומר שאני ינקוט ואני יסבור כשיטת הגרש"ז שזה רק איסור דרבנן, וכן כשיטת הראשונים המקילים שבישול אחר בישול בלח שנצטנן הרי איסורו רק מדרבנן, ואני יקל באופנים שהתירו חז"ל באיסור דרבנן (ולבד באמירה לנכרי וכנ"ל), דלאו כל כמיניה להקל בזה, ורק סנהדרין יכולים להכריע בזה כמי ההלכה, או מורה הוראה מובהק שנחית לעומקא דדינא היטב, ויצא לו הדבר מעיונא דסוגיא כמו המקל, דווקא הוא יכול לפסוק כשיטה המקילה. ובאמת יתכן הדבר, שבהדליק בטעות הערקאנדישא"ן בשבת, יצטרך להביא חטאת לכישבנה בית המקדש, ולכן להישראל בעצמו וודאי שאסור.

וידעתי גם ידעתי שיש תשובות בספרי הפוסקים הסוברים כהגרש"ז, וכן ביביע אומר סובר שיש בזה רק איסור דרבנן, אמנם שוב צריך לחזור ולומר, שאין בנו הכח להכריע בזה נגד החזון איש, וצריך להחמיר בזה ככל חוקי איסורי התורה האסורים לנו מדאורייתא.

נידון ב - LED lighting

וכן הוא הדבר עתה בנידון בלייט - DEL gnithgil שיוצר לאחרונה, שאומרים המומחים בזה שאין זה פועל על ידי ניצוצות אש אלא רק על ידי כח עלעקטריי רגיל, כמו כל שאר כלי העלעקטריי.

דבאמת שוב חזרנו למחלוקת הנ"ל של החזון איש והגרש"ז, אם זה איסור דאורייתא או שזה רק איסור דרבנן, וודאי שאי אפשר להקל ולומר שאני אנוקט כהגרש"ז הסובר שיש בזה רק איסור דרבנן, ושאיני יכול להקל באופנים שמתור איסור דרבנן, מכיון שאין בנו הכח להכריע כמי ההלכה, וצריך להחמיר כשיטת החזון איש שיש בזה איסור דאורייתא ברור.

(ולבד בעצם ההדלקת הלייט הרגיל, שודאי ששונה הדבר במציאות, מכיון שיתכן שיש בזה ניצוצות של אש ממש, ויתכן לומר שיש בזה איסור מבעיר דאורייתא לכונ"ע, וכן מסופר על הגאון רבי חיים עוזר מוילנא, שהיה נוהג לעשות הבדלה במצושת"ק וכשהוא אומר ברכת בורא מאורי האש דייקא על לייט, להראות בזה שזה איסור שבת ברור ונהיר, ויש בזה הבערת אש ואיסור דאורייתא, וזה כבר נושא חדש כשלעצמו.)

זמני ערב שבת ומוצאי שבת [א]

נבסי בשאלתי לברר אשבי זמני קבלת השבת וצאת השבת כאן באמריקה, אחי הוא הזמן שכבר אין לעשות מלאכה מדיינא, וזמני הזמן שבה רק חוזר
ומשום מנהג. וכן אשבי מוצאי שבת, וזמני הזמן שכבר מותר לעשות מלאכה ע"י הלכה, ואחרי הזמן שבה רק משום חוזר. ועוד צדדי אשאלו, מה הכוונה בה
הפגיש נהגות להצליק את הנחת שבת 51 דק' קובם השקיעה, ואחריכן נהגה דבר זה.

שכ"ק אדמו"ר מויזשניץ זי"ע הלך פעם בקאנטרי עם גאב"ד שאפראן זצ"ל וביקש שיתן לו את שעונו והחזיקו אצלו והמשיכו בהליכתם. כעבור זמן שאל הרבי, האם כעת כבר לילה? והסתכלו לשמים ועדיין היו מסופקים. ולאחר שהמשיכו זמן מה בהליכה, שאל שוב הרבי האם עכשיו כבר הגיע זמן צאת הכוכבים? והשאפראנ'ער רב ז"ל ענה, עכשיו כבר ודאי לילה בלי ספק. הוציא הרבי את השעון וראו שהיה בקושי 03 מינוט לאחר השקיעה. וזה מוכח כשנמצאים רחוק מעיר ומקום ישוב רואים את הכוכבים בבחירות זמן רב קודם ע"ב דקות.

זמן בין השמשות

לשיטת ר"ת, כל עוד שיש אור השמש אף לאחר השקיעה הראשונה עדיין נחשב ודאי יום, ואחר כך מתחיל זמן בין השמשות עד שיצאו ג' כוכבים. יש מהאחרונים שכתבו שבין השמשות מתחיל 21 וחצי דקות קודם תחילת הלילה וצאה"כ. ויש שהקילו יותר שחשבון זה הוא רק במקומות שנהיה לילה לאחר 27 דק', אך במקומות שגוראים כוכבים לאחר 03 דק', מחשבים זמן בין השמשות באופן יחסי - שישית הזמן מהשקיעה עד צאה"כ, ויוצא שבין השמשות הוא רק 5-6 דק' לפני צאה"כ.

המשך יבוא בגליון הבא בעז"ה

אימתי הוא זמן צאת הכוכבים

ג' כוכבים הוא דבר הנראה לעין ואפשר לראות זאת (וביותר בהירות בחוצה לעיר הרחק ממקום יישוב, היכן שאין את הלייט'ס המבהירים את הרקיע ומחלישים את ראיית העין לגבי הכוכבים), אך היות ואין הכל בקיאין להבחין מתי יצאו כוכבים בינוניים, החמירו לגבי עניינים דאורייתא להמתין עד שייראו שלושה כוכבים קטנים, וזמן זה משתנה בכל מקום לפי ענינו.

'זמן רבנו תם' הוא ע"ב דק' אחר השקיעה, שסבר ר"ת שיש שקיעה שניה שאינה נכרת לעין. ולפי הבנת חלק מהראשונים בשיטתו - הרי כל הכוכבים הנראים עד ע"ב דק' אינם כוכבים קטנים, ורק כשעברו ע"ב דק' הוי ודאי לילה ללא ספק.

החולקים על שיטת ר"ת

אמנם חלק גדול מהפוסקים לא קיבלו שיטה זו, וה'מנחת כהן' שהיה בתחילת תקופת האחרונים, מאריך באופן נפלא לגבי זה, ומכריע שבכל מקום ותקופה יש זמן שונה, ולא שייך לקבוע זמן שווה לכל מקום בעולם, ואף שפסק כר"ת שיש שתי שקיעות, מיישב המנהג במדינתו שלא להמתין ע"ב דק' אפי' לפי שיטה זו.

וכידוע ומקובל מזקנים וישישיים שמציאות המנהג בזמנם היה, שיצאו לחוץ והביטו למעלה עד שראו ג' כוכבים רצופים, ואז הבדילו ועשו מלאכה, ולא מוזכר אף הנידון אם חוששים לכוכבים קטנים או לא. ובפרט כנמצאים בחוצה לעיר, וכמסופר

תשובה - חלק א'

זמני צאת הכוכבים שונה בכל מקום

היסוד הראשון שיש לדעת בזה הוא שעל פי התורה הכל תלוי בזמן צאת הכוכבים, ובוזה תליין כל השיטות וההלכות בזה העניין. והנה, לא כל המקומות שווים בזה, ומשתנה זמן צאת הכוכבים לפי המצב הגיאוגרפי של כל עיר ומדינה. וכגון מי שרגיל לעשות מלאכה במוצ"ש באמריקה כבר 04 דק' אחר השקיעה, ויזדמן לאירופה ששם השקיעה מתאחרת כי היא במקום גבוה יותר, הרי אם יעשה כמנהגו בביתו לעשות מלאכה 04 דק' לאחר השקיעה, יחלל את השבת רח"ל, כי יש שם מחוזות שעד שעה וחצי אחר השקיעה עדיין יום. על כן בכל מקום שנמצא יש עליו לברר את זמני היום המדויקים והמבוררים לאותו אופק.

וכן להיפך, יש ערים שעשירים דק' אחר השקיעה כבר נהיה שם לילה, כי הוא גבוה יותר מקו המשווה, וכגון בארץ ישראל או בפלורידה (ששניהם כשלושים מעלות מעל לקו המשווה), ושם החיוב להיזהר לקבל שבת ולא לעשות מלאכה מוקדם יותר מאמריקה ואירופה, ולכן שומא על האדם לברר היטיב בכל מקום שיבוא, מה הוא מנהגם לגבי זמני קבלת ויציאת השבת.

עוד יש להקדים, שלכתחילה צריך להדליק נרות ולקבל שבת לכל הפחות 51 דק' לפני השקיעה, והוא תוספת שבת מחול על הקודש. ומהשקיעה ואילך שכבר רובא דעלמא כבר קיבלו שבת, יש להימנע מעשיית מלאכות.

נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו
לזיכוי הרבים

לרפואת מו"ה אברהם ניסן בן רבקה
בתושה"י